

OBSAH

PRE KOHO JE MATERIÁL URČENÝ?	8
ČO SÚ SYKVAVKY A PREČO DEŤOM ROBÍ ICH VÝSLOVNOSŤ PROBLÉMY?	8
ČO V MATERIÁLI NÁJDETE?	8
MANUÁL PRE RODIČOV	8
PRÍPRAVNÉ CVIČENIA	9
VYVODZOVNIE HLÁSKY	11
FIXÁCIA HLÁSKY V SLOVÁCH	13
AUTOMATIZÁCIA	15
POUŽITÁ LITERATÚRA	16
LOGOPECIKÉ PRACOVNÉ LISTY	17
LOGOPEDICKÉ BÁSNIČKY	31
LOGOPEDICKÉ KARTIČKY	39

infra
Slovakia

PRE KOHO JE MATERIÁL URČENÝ?

Materiál, ktorý držíte v rukách, je určený deťom vo veku od 3 do 6 rokov, ale aj starším deťom s poruchami zvukovej roviny reči.

Využijú ho vo svojej praxi najmä logopédi, ale aj učitelia a špeciálni pedagógovia. Pracovný zošit je koncipovaný tak, aby s ním bez problémov pracoval aj rodič dieťaťa, ktoré má ťažkosti s výslovnosťou sykaviek, a aby bolo toto precvičovanie pre deti naozaj zábavou.

ČO SÚ SYKAVKY A PREČO DEŤOM ROBÍ ICH VÝSLOVNOSŤ PROBLÉMY?

Pre potreby tejto publikácie ako sykavky označujeme spoluhlásky: /s/, /z/, /š/, /ž/ a /c/, /č/. Sykavky sú spolu s hláskami /l/ a /r/ artikulačne najnáročnejšie hlásky v slovenčine. (Viac o sykavkách v časti Vyvodzovanie hlásky.)

ČO V MATERIÁLI NÁJDETE?

Súčasťou materiálu sú okrem dôležitých informácií aj:

- **Pracovné listy** určené na **vyvodzovanie sykaviek a ich fixáciu v slabikách** (12 ks).
- **180 obrázkov na kartičkách**, ktoré sú vytlačené na hrubšom papieri a **určené na vystrihnutie a vyfarbenie dieťaťom**. Následne kartičky využijeme pri všetkých uvedených aktivitách a hrách **na fixáciu (upevnenie) sykaviek v slovách**. Postup použitia kartičiek je uvedený v časti Námety na hry s logopedickými kartičkami.
- **Básničky s ilustráciami na automatizáciu sykaviek** (14 básničiek).

Pracovný zošit vhodne dopĺňa samostatný logopedický materiál **ŠIKOVNÝ JAZÝČEK**.

MANUÁL PRE RODIČOV

Ak má vaše dieťa ťažkosti s výslovnosťou sykaviek alebo máte akékoľvek pochybnosti o jeho vývine reči, navštívte logopéda. Logopéd zdiagnostikuje, či naozaj ide o poruchu, a ak áno, aký je to typ a čo je príčinou poruchy. Podľa toho určí ďalší priebeh terapie. Vyšetrenie u logopéda je nevyhnutné, ale nie postačujúce – je potrebné trénovať správnu výslovnosť aj v domácom prostredí, ideálne každý deň pár minút.

Logopedická terapia má 4 fázy: prípravné cvičenia, vyvodenie hlásky, fixácia a automatizácia (Lechta, 2002).

Prípravné cvičenia – sluchové cvičenia na rozlíšenie sykavky od iných hlások a cvičenie motoriky artikulačných orgánov. Môžete sa inšpirovať námetmi z časti Prípravné cvičenia.

Vyvodenie hlásky – hlásku nacvičujeme najprv samostatne, izolovane (napr. „š“). Môžete použiť pracovné listy ku konkrétnej sykavke (napr. vláčik).

Fixácia (upevnenie) v slabikách a slovách – keď dieťa dokáže sykavku vysloviť samostatne, spájame ju so samohláskami (napr. „šu šu šu“). Môžete použiť pracovné listy ku konkrétnej

Akýmsi prechodom medzi izolovaným slovom a spontánnou rečou môžu byť krátke básničky. Dieťa sa na krátku chvíľu sústreďí na správnu výslovnosť cieľovej hlásky. Udržiava pozornosť dlhšie ako len v jednom slove. Ak dieťa pozná písmená, môže si v básničke vyfarbiť alebo podčiarknuť všetky cieľové písmenká, napr.: Žaba Žofka žiali, pyžamo jej dali. Dospelý môže držať v ruke bubienok/hrkátku/zvonček a keď dieťa recituje, dospelý ho vždy zvukom upozorní na vyslovenie nacvičovanej hlásky.

Básničky sme koncipovali tak, aby podľa možnosti neobsahovali iné sykavky okrem tej, ktorú dieťa práve trénuje. Takisto sme sa snažili vyhnúť hláske /r/, ktorá je na výslovnosť náročná. Obsahovo sme vyberali témy, ktoré sú deťom blízke. **Obrázok im pomôže lepšie si zapamätať, o čom básnička je, dieťa ju môže „prečítať“ z obrázka.**

POUŽITÁ LITERATÚRA

BRUDNICKI, M. – KEUL R. – OSIECKI, N.: Kindliche Aussprachestoerungen im Deutschen – ein Ueberblick. In: *Listy klinické logopedie*. Praha: AKL ČR, 3/2018. ISSN 2570-6179

BUNTOVÁ, D. – GÚTHOVÁ, M.: Narušenie zvukovej roviny reči – artikulačná porucha, fonologická porucha. In: KEREKRÉTIÓVÁ, A. a kol.: *Logopédia*. Bratislava: UK, 2016. ISBN 978-80-223-4165-3

BUNTOVÁ, D. a kol.: Východiská diferenciálnej diagnostiky fonologických porúch. In: *Logopaedica 1*, 2017, str. 15 – 23. ISSN 2453-8450

ČERNÁ, B.: *Logopedie pro děti*. Online. 2018. Dostupné na www.logopedieprodeti.cz/blog.

DVONČOVÁ, J. – JENČA, G. – KRÁL, A.: *Atlas slovenských hlások*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1969.

DVONČOVÁ, J. – NÁDVORNÍKOVÁ, V.: *Diagnostika a odstraňovanie dyslálie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1983. ISBN 67-438-83

GOULART, B. N. G. – CHIARI, B. M.: *Prevalence of speech disorders in schoolchildren and its associated factors*. Sao Paulo: Rev Saude Publica, 2007. ISSN 1518-8787

KITTEL, A.: *Myofunkční terapie*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-619-6

KRAHULCOVÁ, B.: *Dyslálie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. ISBN 80-7041-413-8

LECHTA, V. a kol.: *Terapia narušenej komunikačnej schopnosti*. Martin: Osveta, 2002. ISBN 80-8063-092-5

MARKOVÁ, J. – GÚTHOVÁ, M.: Fonologické procesy v detskom veku. In: *Logopaedica VIII*, 2005. Liečreh Gúth. ISBN 80-88932-18-1

MIKULÁŠTIKOVÁ, J. – VITÁSKOVÁ, K.: Orofaciální myofunkční poruchy u dětí předškolního věku a jejich vliv na orální řeč. In: *Listy klinické logopedie*. Praha: AKL ČR, 3/2018. ISSN 2570-6179

PALUGYAYOVÁ, L. – TOKÁROVÁ, O.: Rapotáčik: *Logopedická knižka k rovnomennej relácii*. Bratislava: IKAR, a. s. – Stonožka, 2018. ISBN 978-80-551-5931-7

PAPCOVÁ, J.: Možnosti spolupráce klinickej logopédie a čelustnej ortopédie. In: *Efeta*, roč. 11, č. 1, 2001. ISSN 1335-1397

PAPCOVÁ, J.: Dysglosia – transdisciplinárna spolupráca klinickej logopédie s čelustnou ortopédiou. In: *Logopaedica XIV*, s. 106 – 130. Bratislava: Mabag, 2011. ISBN 978-80-89113-88-0

PAULENDOVÁ, Ľ. – SULOVÁ, H.: *Nauč ma správne vyslovovať (hlásky c, s, z, dz, č, š, ž, dž)*. Martin: Osveta, 1991. ISBN 8021703393

VYVODENIE HLÁSKY S

Simonka a Samko sa chcú hrať na lúke. Boja sa však hadov. Pomôž deťom – pošli hadov do lesa. Had odíde, keď prejdeš prstom po čiare a vyslovíš pritom správne hlásku /s/. Keď sa ti nepodarí hlásku správne vysloviť, had neodíde. Skúšaj to, až kým všetky hady budú v lese. Nevzdávaj sa, zvládneš to!

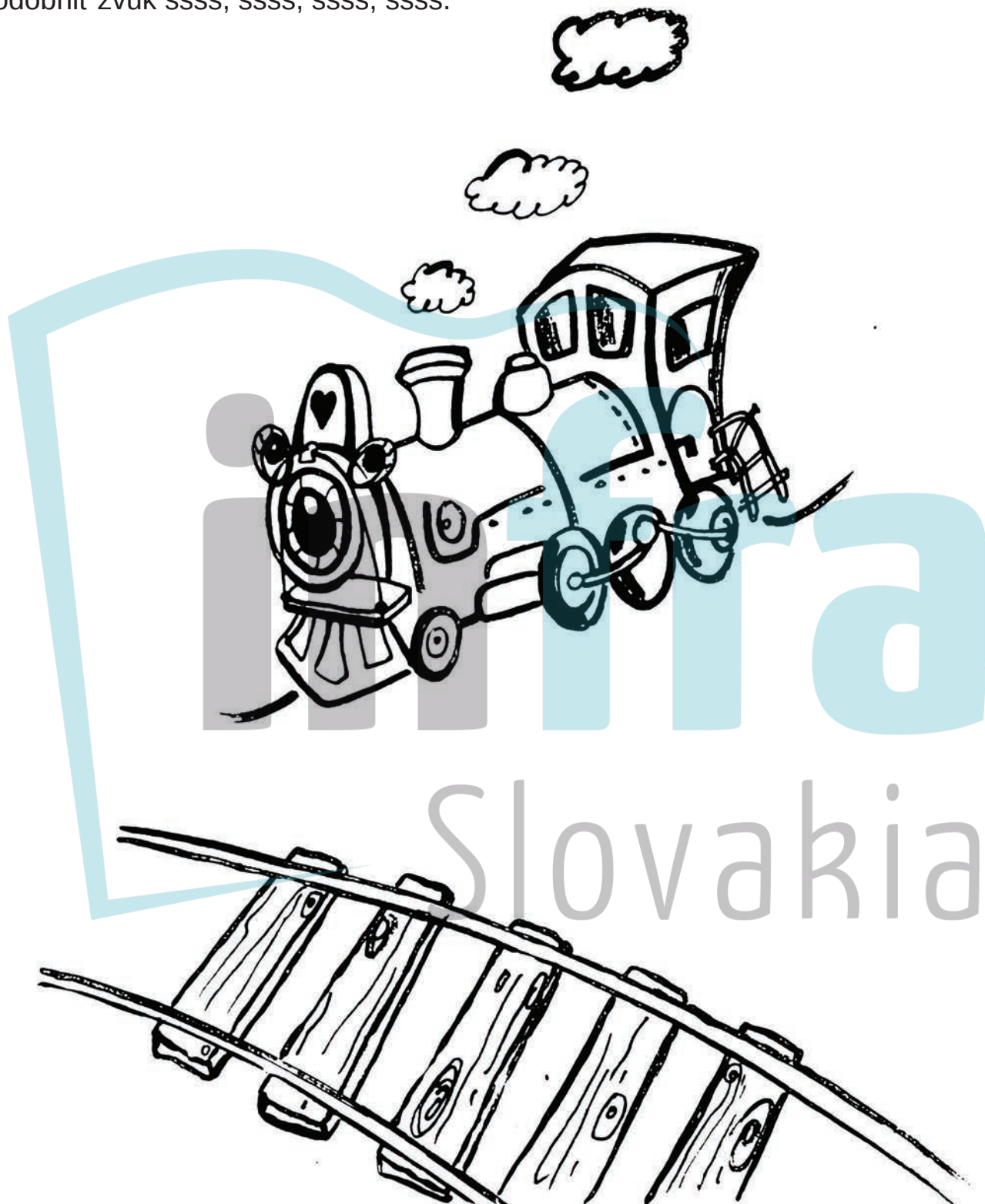
infra
Slovakia

Výslovnosť hlásky S: kútiky úst zaostříme do úsmevu, konček jazyka dáme za dolné rezáky, zuby priblížime k sebe (jazyk nevysúvame medzi zuby!), na chrbte ruky cítime studený vzduch (Paulendová, Sulová, 1991).

VYVODENIE HLÁSKY Š

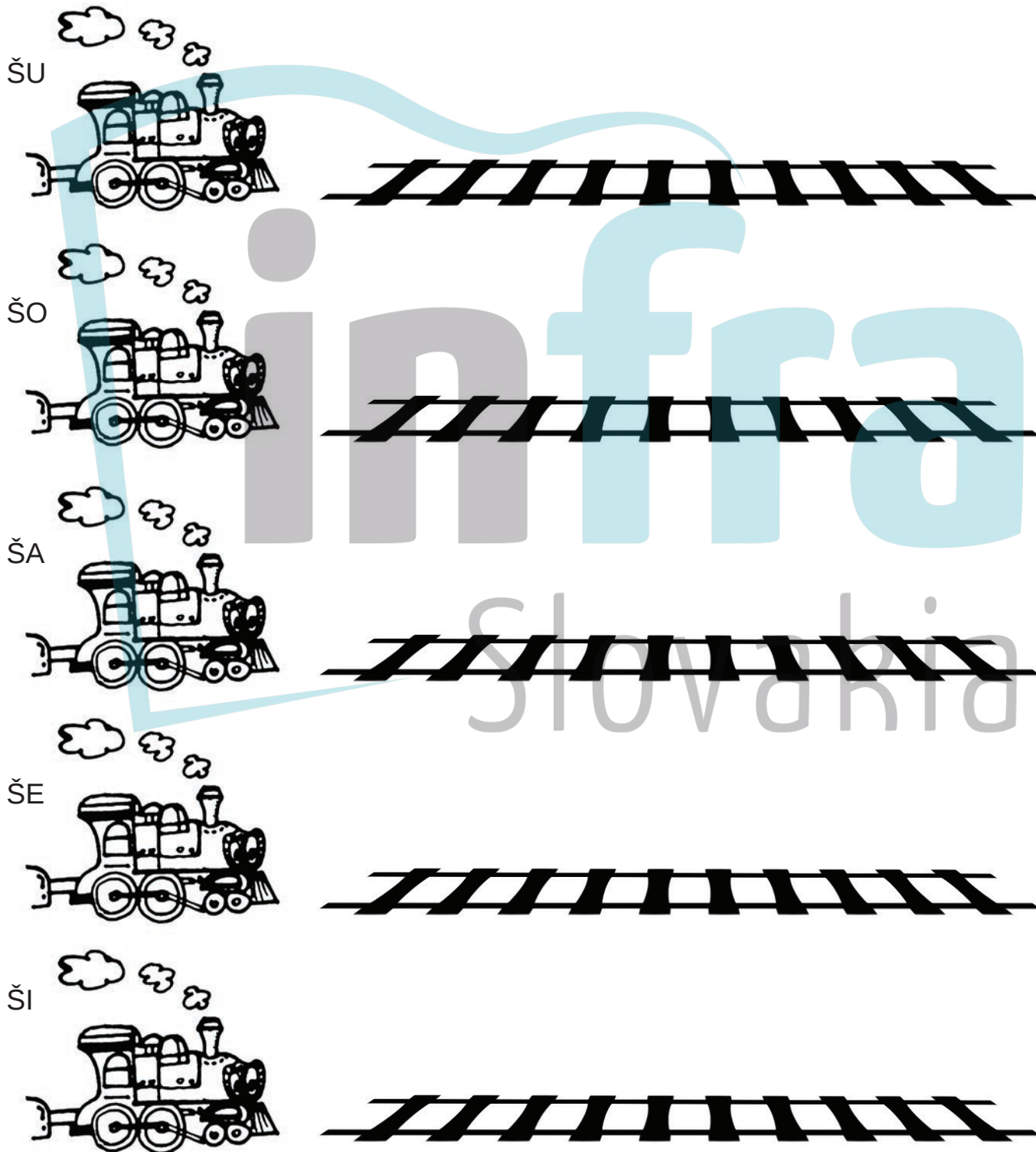
Pozri, tu je vlak. Určite vieš, po čom vláčik chodí. Po ceste? Niééé! Po koľajniciach, no jasné! Prejdi prstom po drevených častiach koľajnic a pokús sa čo najlepšie napodobniť zvuk šššš, šššš, šššš, šššš.

Výslovnosť hlásky /š/: pery našpúlime, konček jazyka zdvihne za horné rezáky, zuby priblížime k sebe (jazyk nevysúvame medzi zuby!), na chrbte ruky cítime teplý vzduch (Paulendová, Sulová, 1991).

FIXÁCIA HLÁSKY Š V SLABIKÁCH

Každý vláčik má svoju trať. Tento ide na stanicu šu šu šu. Tento ide do depa šo šo šo. Tento vezie náklad do prístavu ša ša ša. Tento vláčik vezie deti do školy še še še. Tento posledný vezie cestujúcich do práce ši ši ši.

Hlásku /š/ trénujeme najprv v spojení so samohláskami /u/ a /o/, pretože pri nich je tvar pier zaguľatený podobne ako pri výslovnosti sykavky /š/. Ďalej pokračujeme spojením so samohláskou /a/ a nakoniec /e/ a /i/.

C, c, C, c

CAPKO CUPKÁ NA KOPEC,
IDE KÚPIŤ PÄŤ VAJEC.

MACKO CUPKÁ CUPI CUPI,
CIBUĽU A CESNAK KÚPI.

C, c, C, c

NA POLICI OVOCIE,
OPICA HO VEĽMI CHCE.
CMÚĽA IBA PALEC,
CITRÓN JEJ DÁ OTEC.

Z V STREDE SLOVA, Ž V STREDE SLOVA

 <p>JAZYK</p>	 <p>BAZÉN</p>	 <p>VOZÍK</p>
 <p>VÁZA</p>	 <p>PENIAZE</p>	 <p>HVIEZDA</p>
 <p>HNIEZDO</p>	 <p>OTÁZNIK</p>	 <p>VEŽA</p>
 <p>LYŽE</p>	 <p>LEŽÍ</p>	 <p>BEŽÍ</p>
 <p>PYŽAMO</p>	 <p>BAŽANT</p>	 <p>DÁŽDNIK</p>